

seveda v prvi vrsti napredno učiteljstvo s pomočjo — ulice. — In antisemitske korifeje so molče uklonile glave po ulici prisiljeni vladi ter sprejele soglasno tak šolski zakon, z vsemi onimi modulacijami, kakršnega je predlagala ravno vlada.

Glavna izprememba se je pač izvršila pri sestavi*) dež. šol. sveta in sploh pri nadzorstvu šolstva, namreč §§-i 23. in 49. — Tudi §§-i 12, 27, 30, 42, 43 in 44 pravnega razmerja učiteljstva so dobili več popravkov.

Vlada sedaj predloži gotovo tako izpremenjeni šolski zakon v najvišje potrjenje. In zakon bo potrjen. — Ali danes pribijemo dejstvo, akoravno nismo preroki, da je ravno ta zakon smrtni udarec antisemitski stranki; zakaj učiteljstvo, oproščeno sedaj najtežjih svojih skrbi za svoj obstanek, se bo oklenilo z vso vnemo ravno onih strank, ki so mu največ pripomogle do tako težko pričakovane regulacije plač in ki največ ravno prispevajo v pokritje teh stroškov.

A tudi slovenskemu učiteljstvu bodi ravnokar omenjeno dejstvo najboljši dokaz in navečja tolažba, da je v Avstriji odklenkalo klerikalizmu in njegovi premoči. Uverjeni smo, da danes v Avstriji ni možno doseči več najvišjega potrjenja takemu zakonu, ki bi bil v obraz najpreprostejšim zahtevam modernosti. Ako ni mogla doseči dunajska antisemitska stranka, za katero stojte takorekoč najvplivnejši klerikalni faktorji v Avstiji, svoje najsrčneje želje, sankcioniranje takega šolskega zakona, ki ji je zagotavljal vso prihodnost — toliko manj bo dosegla pa naša klerikalna stranka, ki je korumpirana od nog do glave.

In naš klic bodi: Po tej poti naprej! Δ

V ofenzivi.

Vsakemu je gotovo znano, s kako ljubeznivostjo se je boril in se še bori zoper učiteljstvo in šolo naš zakleti sovražnik, ki čuje na ime klerikalizem. Žaljenje, zasramovanje, zaničevanje in poniževanje nas in našega stanu je bilo in je še vedno njegovo delo. Odbijali smo napade, kolikor smo mogli; bili smo v zadnjih dveh desetletjih v neprestani defenzivi. Ko je jeseni leta 1903. imel dr. Šusteršič svoj politiški shod v Cerknici, kjer je hujskal ljudstvo zoper šolo, trdeč, da so šole palače med kmetiškimi bajtami, je bilo ljudstvo nahujskano zoper nas in šolo tako, da je neki kmet zavpil v gostilnici: »Kdor bo prijatelj z našim učiteljem, naj ga vzame hudič!« O tem smo bili obveščeni, ker je to in še mnogo drugega slišala v stranski sobi neka učiteljska oseba. Ogorčeni smo objavili v »Tovarišu« članek o tej zadevi z odločno izjavo: Do tu — in nič več dalje! Konec je našemu potrpljenju; boj našim razžaljivcem, zasramovalcem in poniževalcem do zadnjega vzdih! — Lansko leto z novim letom smo stopili v ofenzivo. Norca se je delal iz nas klerikalizem, trdeč, da je učiteljstvo brez pravega politiškega prepričanja, ker drži s tistim, ki ima slučajno moč v rokah. Naš boj na divje Amonite jim je temeljito zamašil usta; čeprav smo zahtevali odgovora na svoja izvajanja v dostojni obliki, ga ni bilo. Na naše trditve in dokaze ni bilo drugega odgovora kakor zopetno zasramovanje, poniževanje in zavijanje: Alkoholik! — Ali ni to infamija, kar piše »Učit. Tovariš!« Laž

in laž! — Tem zagrizencem bo že pokazala in plačala po zaslugi naša delegacija pri prihodnjem zasedanju deželnega zbora! — Ti so bili edini odgovori na naša stvarna, neovržena in resnična utemeljevanja. Da je bil klerikalizem možbeseda, je pokazal s tem, da je s sirovo in škandalozno obstrukcijo preprečil deželnozborsko zasedanje in s tem preprečil tudi rešitev proračuna, ki je imel postavko 300.000 K za izboljšanje bednega učiteljskega stanja, dokler bi ne rešili definitivno te zadeve.

In mi naj omahnemo in obupamo nad tem početjem? Nikakor ne: Boj moramo dobojevati! V kakršnem smislu smo začeli, v enakem smislu hočemo nadaljevati in končati. Premeniti moramo načrt bojevanja, ker so bili naši lanski Amoniti le priprava za boj. Poslali smo sovražniku parlamentarje, ki niso opravili ničesar, kar smo že naprej slutili. Užaljeni so se vrnili, kakor smo že naprej izjavili, z odgovorom: To je vse skupaj preneumno! — Izjavili smo že in to ponavljamo še enkrat, da bo naš boj odkrit, pošten, značajan, možat in resničen. Tak boj ne more škodovati, marveč mnogo koristiti; ne more biti premagan, ampak postati mora prej ali slej zmagovalec. Vsako bojevanje pa ni kratkočasno, ampak trudapolno resno delo. Večkrat bo naše bojevanje dolgočasno in duhomorno — pa vendar potrebno; večkrat smešno in ironično, resno in žalostno — pa vedno poučno in resnično. Opirali se bomo na zgodovino, na praktično življenje in razne dogodljaje. Prizanašali ne bomo nikomur, če je še tako visok, in imeniten; pri tem bomo po možnosti stvarni in manjkomogoče osebni; bičati hočemo greh, a grešniku prizanašati. Tudi sedaj pozivljamo sovražnika na stvarni odgovor v dostojni obliki, ker hočemo kot gentlemani dati vsakomur čast, kdor jo zasluži in je je tudi vreden; psovati, zmerjati in žaliti je otročje in nemožato.

Boj je potreben, ker le v boju je napredek.

Dr. Jan. E. Krek.

Ta rek bi bil na svojem mestu, ako bi se glasil: Pameten, pošten, odkrit in možat boj je potreben, ker le v boju je napredek. Opazujmo prirodo! Kaj vidimo? Boj na vsi črti: Škodljive živali in rastline so koristnim nasprotne. Volk požre nedolžno jagnje, lisica nedolžno divjačino, strupene rastline škodujejo živalim in ljudem, nekatere se žive kot zajedalci ob drugih rastlinah. Ptiči žro mrčes, mrčes uničuje rastline. Solčna gorkota oživlja zemljo, zima ali mraz uničuje življenje. Dobrodejni dež okrepuje in oživlja vso prirodo, razne elementarne sile kakor: toča, viharji, povodnji i. t. d. jo razdirajo in uničujejo. Ali ni pri človeku isto? Od zibeli do groba se vrstita žalost in veselje, delo in počitek, boj za obstanek človeštva je v vedni zvezi s koristjo in škodo, z zdravjem in boleznijo, z življenjem in smrtjo. Celo v nebesih je bil boj med hudobnimi in dobrimi angeli. Človek se mora vedno boriti, da ne pride v nasprotje s svojo vestjo, pamet se bori z neumnostjo, vednost z nevednostjo i. t. d. Človeštvo se bojuje med seboj že od obstanka in menda se bo do konca: Narod se bojuje zoper narod, vlada zoper vlado, močnejši hoče oslabiti in uničiti slabjšega, slabjši se stavi nasproti močnejšemu, zahtevajoč svojih pravic. Ako premišljujemo vse to, vidimo v vesoljstvu povsod nasprotje, povsod stati takorekoč silo proti sili, krivico proti pravici in red proti neredu. — Ne čudimo se torej, ako vidimo celo v verskih zadevah nasprotstvo in boj. Pametna

*) O vsem zakonu objavimo v kratkem še poseben članek.

opozicija je potrebna in celo koristna. Pri raznih tožbah vidimo zagovornike in protigovornike. Opozicije so na svojem mestu v občinskih odborih, deželnih in državnih zborih, ker le na ta način se bistrijo in jasnijo pojmi, da se sklene kaj dobrega in koristnega za občni blagor. Kaj se učimo iz tega? Boj mora biti, ker je takorečeno prirojen veselstvu, torej tudi človeku in človeški družbi. Kaj bi se zgodilo n. pr., ako bi Bog ustvaril divjačino: zajce, srne, jelene in razno perutnino brez nasprotnikov: lisic, volkov, kun, jastrebov? Divjačine in perutnine bi se zaredilo s časom toliko, da bi človek ne imel obstanka na zemlji, Kaj bi se zgodilo s človeško družbo, ako bi ne bilo držav, zakonov, pravice in reda? Zavladal bi strahovit nered; pest močnejšega bi strahovala povsod. Modri, pametni zakoni vzdržujejo red in pospešujejo občo blaginjo po raznih državah in med raznimi narodi, in kjer teh ni, zahteva nered človeške družbe, da se napravijo. Sila mora stati proti sili, vendar pa vselej tako, da sila ne uniči protisile, ali pa obratno protisila sile.

Bog je ustvaril svet z vsem potrebnim, dal mu je človeka kot najpopolnejše bitje za gospodarja, ki ima um, pamet in prosto voljo. Dal mu je tudi zakon, po katerem se mora ravnati in živeti; dal mu je občutljivo vest, ki naj mu bo vodnica v življenju. Čeprav je človek najpopolnejše bitje z neumrjočo dušo, z umom in pametjo, s prosto voljo in božjimi zakoni v občutljivi vesti, je poleg tega vendar slabotno, vsem slabostim podvrženo bitje. V boju za obstanek naredi marsikaj, kar ne pristojajo njegovemu poklicu, kar je v protislovju s pametjo, vestjo in vcepljenimi zakoni in tudi v protislovju z njegovo svobodno voljo. V boju za obstanek vidimo razne ljudi, da cenijo razna napačna dejanja bolj kakor plemenite kreposti, da so slepi in gluhi za dobro, koristno, plemenito, pošteno in resnično; oni žive v zavesti, da ravnajo prav; ne puste se poučiti, prepričati in odvrniti od svojih napačnih pojmov, bodisi iz sebične koristi ali iz strahu pred javnostjo. Vsak tat ve dobro, da je tatvina prepovedana in kaznjiva, pa vseeno krade, če le more in če ga kdo ne vidi. Za greh se ne zmeni veliko, strah ima vendar pred javnostjo zaradi sramote. Lažnivec ve dobro, da ne govori resnice, če mu pa kaže dobiček, se bo pridušal in trdil ravno nasprotno, kar ni res. Tatu in lažnivcu se je vkoreninila grda navada, niti slišati nočeta, da bi bilo to napačno ali sramotno. Bog ne da, da bi jima to očital. Ako nimaš prič, te bosta tožila in spravila v sitnosti, če ne že v kazni ali v zapor! Tatu kakor lažnivcu se je polastila strast do tujega blaga in poštenja, oba pa hočeta veljati pred svetom kot poštenjaka. Oba sta smrtna sovražnika vsakomur, kdor bi ju hotel ovirati v njihju početjih. Strast je torej neka zaslepljena prevladajoča sila, ki človeku lahko škoduje, ako je ne prevladajo pamet, razsodnost, pravičnost in resnicoljublje. Človek se mora torej boriti zoper samega sebe, če noče propasti v sramotna dejanja.

Strast je različna. V glavnem lahko ločimo strast v materialno in intelektualno. Strastni poželjivci posvetnega blaga sodijo k prvi. Koliko je na svetu ljudi, ki jim je Bog denar ali pa trebuh. Za poštenim zaslužkom zaradi obstanka drvi sicer ves svet, ali to drvenje se mora sukati v poštenih, dopustnih, v vesti ter v zakonu dovoljenih mejah. Skopuh nima nikdar dosti, niti samemu sebi ne privoščiti kaj dobrega, še manj pa drugim; deva in spravlja denar in blago na kup, misleč, da bo živel večno. Temu je podoben oderuh.

(Dalje).

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo 1. decembra l. l. v Ormožu. Navzočih je bilo 22 članov in gđ. Randl kot gost. Ta dan je bil zares živahen sestanek učiteljstva domačega okraja. Zborovanje je vodil društveni predsednik gosp. Anton Porekar, ki je po presrčnem pozdravu naznanil, da so na novo pristopili našemu društvu: g. Ludovik Šijanec, nadučitelj, in gospa Antonija Šijanec, učiteljica, oba pri Svetinjah, ter g. Robert Košar, učitelj na Runeču.

Gosp. Anton Kosi je podaval spomine s potovanja v Norimberk na I. mednarodni kongres za šolsko higijeno. G. podavatelj se je dotaknil najprej koristi, ki nam jo donaja potovanje sploh, zlasti pa še za učitelja, ki more na potovanju dobljene vtiske v šoli pri raznih predmetih s pridom uporabiti: »Dokler česa nisi spoznal z lastnimi očmi, ne moreš imeti pravega pojma o reči!« Zatem omenja g. tovariš Kosi na kratko, kaj je vse doživel na svojem potovanju, kaj vse izkusil, kaj zanimivega videl in kakšne vtiske sprejel. Govornik omenja tudi naloge I. mednar. higijeničnega kongresa ter našteje nekatere važnejše predmete, o katerih se je v teku 6 dni, in sicer v 7 skupinah, razpravljalo. Zanimalo je posebno poročilo o vprašanju »Poučevanje v higijeni učiteljev in učencev« ter »Higijena učiteljstva«. Zaradi pomanjkanja časa ni g. Kosi poročila končal. Gosp. predsednik je izrekel željo, kateri so pritegnili navzoči, da naj gosp. poročevalec svoje poročilo objavi n. pr. v »Učit. Tov.«*) V »Popotniku« priobčujeta slične črtice gg. Kocbek in Nerat, a dobro bi bilo, da se zasliši o tem še drugo poročilo.

Gosp. Ernest Slanc je poročal o svojem delovanju v okrajnem šolskem svetu in pripomnil, da je pretežna večina članov okrajnega šolskega sveta naklonjena učiteljstvu, ki ji sme učiteljstvo z mirno vestjo zaupati. Nadalje je govoril o obravnavi šolskih zamud. Obe poročili se vzameta z zadovoljnostjo na znanje. G. Slanc se naprosi, da se še drugokrat oglasi kot zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu, kar tudi obljubi.

Gosp. Josip Rajšp je polagal račun učiteljskega koncerta z dne 8. septembra l. l.; dohodkov je bilo 351 K 7 v, stroškov 301 K, prebitka torej 50 K 7 v, kateri se pošlje na predlog g. blag. kot prvi obrok ustanovnine za »Učit. konvikt v Ljubljani«. — Gosp. predsednik izreče pri tej priliki zahvalo vsem onim, ki so si pridobili za prireditev tega tako sijajno uspelega koncerta katerekoli zasluge; v prvi vrsti velja hvala cenjenim pevcem in pevkam iz ljutom. in ptujskega okraja ter domačim pevskim močem njim na čelu kapelniku gospodu Domicijanu Serajniku, ki je z neutrudljivo energijo vodil pevske vaje in koncert. Presrčna hvala pa gre tudi vsem cenjenim damam za ovenčanje koncertnega prostora in za priskrbitev krasnih šopkov. Gospodu Rajšpu pa — ki je izprožil misel za koncert — je gotovo najlepša hvala in največje zadoščanje to, da je po svoji vztrajnosti izvedel, kar se je marsikomu zdelo nemogoče. Torej: čast mu!

Društvo sklene pristopiti k »Hranilnici in posojilnici učit. konvikta v Ljubljani« z deležem, ki se bo plačeval v mesečnih obrokih. — V povrnitev stroškov za izbojevanje dijet članom stalnega konferenčnega odseka se je nabralo med navzočim učiteljstvom 5 K.

Prihodnje zborovanje in občni zbor se vrši 9. februarja v Ormožu.

Učiteljsko zborovanje za brežiški in sevniški okraj.

Dne 4. decembra l. l. je imelo učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj svoje prvo zborovanje v novem šolskem letu, in sicer na Vidmu. Predsednik društva, g. Janko Knapič, pozdravi navzoče društvenike s presrčnimi besedami, želeč, da bi društvo vedno krepko napredovalo ter se vedno trdneje organiziralo. Z navdušenjem so društveniki pozdravili pristop treh novih članov, namreč: gđ. Hermine Bračičeve iz Dobove, g. Ivana Krajnika iz Blance in g. J. Okorna iz Rajhenburga. Tvarine za to zborovanje se je toliko nabralo, da se je moral